

REKOMENDACIJOS VAIKŲ MOKYMU SAUGIAI ELGTIS KELIUOSE

Atlikti tyrimai rodo, kad nors automobilių skaičius nuolat auga ir eismo sąlygos tampa sudėtingesnės, tačiau vaikų įgūdžiai ir gabumai, kurie reikalingi saugiai įveikti pavojus, pasitaikančius kelyje, nėra tinkamai ugdomi. Jungtinių Tautų Kelių eismo konvencijos 3 straipsnio 5 (bis) punktą numato, kad šalys sudaro sąlygas tam, kad mokymas būtų reguliarus visose ugdymo įstaigose. Daugelyje Europos šalių tai ir yra padaryta, pvz. Švedijoje, Norvegijoje, Didžiojoje Britanijoje. Deja Lietuvoje iki šiol nėra vieningos saugaus eismo užtikrinimo vizijos ir saugaus eismo sistemos koordinavimo. Eismo saugumu dažniausiai susirūpinama fragmentiškai, kai įvyksta skaudūs eismo įvykiai, prieš rinkimus, arba tiesiog, kai nelieka skandalingų temų, saugaus eismo srityje „ekspertais, konsultantais“ tampa įvairių saugaus eismo mokslų nebaigę asmenys, politinio pasitikėjimo veikėjai ar visuomeniniai veikėjai.

Bandydamas pakeisti esamą situaciją, nors vaikų mokyme, pateikiu šias rekomendacijas, kad visi galėtų susipažinti ir naudoti jas praktikoje.

I. REKOMENDACIJOS

Tam, kad mokymas saugiai elgtis kelyje būtų efektyvus, reikėtų atsižvelgti į du aspektus – vaiko ugdymą ir jo aplinką. Išorinių sąlygų gerinimas, pvz., mažinant eismo intensyvumą, sudarant „gyvenamąsias gatves“, sudaro prielaidą vaikams tobulinti judėjimo įgūdžius ir ugdyti savarankiškumą. Mokyti vaikus saugaus elgesio kelyje reikalinga saugi aplinka. Kuriant tokią aplinką reikalingas valdžios atstovų ir tėvų bendradarbiavimas. Transporto sektorius vystosi labai greitai ir tam turi įtakos teritorijų urbanizacija ir sparčiai didėjantis eismo intensyvumas miestuose. Tai kelia daugiau reikalavimų eismo dalyviams, ypač vaikams ir jų tėvams. Ikimokyklinio amžiaus vaikus saugiai elgtis kelyje reikia mokyti realiose situacijose, kad jie palaipsniui įgytų didesnę savarankiškumą ir lavintų įgūdžius.

A. Kvalifikaciniai reikalavimai

1. Pageidautina, kad pedagogai ir kt. specialistai (policijos pareigūnai), mokantys moksleivius saugiai elgtis kelyje, turėtų inžinierinį supratimą apie eismo saugumą, pedagoginės praktikos bei praktinių įgūdžių.

2. Vyriausybė ir kt. institucijos turėtų aprūpinti mokyklas mokomąja medžiaga.

B. Mokymas

3. Mokymas turi būti pagrįstas šiuolaikiniais metodais, įskaitant praktinius įgūdžius, technines priemones, ir periodiškai peržiūrimas, atsižvelgiant į efektyvumą ir pasikeitusias eismo sąlygas. Sėkmingam mokymui didelės įtakos turi ir pačių moksleivių aktyvus dalyvavimas.

4. Ikimokyklinio amžiaus vaikus saugaus elgesio keliuose reikia mokyti ir pagal mokyklinę programą (kaip atskirą discipliną) ir laisva forma (pvz., žaidimo metu).

5. Mokymo sistema turi būti sudaryta iš etapų, atsižvelgiant į vaikų amžių, jų gebėjimus, vietines aplinkybes ir judėjimo būdus. Mokymo metu reikia atkreipti dėmesį ir į aplinką, kuri turi įtakos ir vaikų elgesiui.

6. Mokymą verta pradėti nuo ikimokyklinio amžiaus.

7. Mokyklinio amžiaus vaikams reikia palaipsniui ugdyti pėsčiųjų, keleivių ir dviratininkų įgūdžius.

8. Būtų naudinga, kad vairavimo instruktoriai, policijos pareigūnai ir kt. saugaus eismo specialistai bendradarbiautų su pedagogais, organizuojant mokyklose teorines ir praktines pratybas. Tokiu būdu moksleiviams būtų daug paprasčiau pritaikyti praktikoje įgytas žinias.

C. Programa

9. Vaikai labai smalsūs ir domisi, kas darosi keliuose, todėl jau nuo vaikystės reikia pradėti aiškinti saugaus elgesio keliuose ir gatvėse pagrindinius dalykus ir kartoti tai ramioje ir saugioje aplinkoje.

10. Baimė ar kitokios aplinkybės gali priversti vaiką elgtis kelyje ar gatvėje nesaugiai. Todėl mokyklinio amžiaus vaikus reikia mokyti atitinkamai elgtis keliuose.

11. Mokymas turi būti nuoseklus: prasideda nuo labai paprastų eismo sąlygų ir baigiasi sudėtingomis.

II. BENDROS REKOMENDACIJOS VISOMS AMŽIAUS GRUPĖMS

12. Mokymo metu vaikams reikia aiškinti elementarias eismo saugumo taisykles, kai jie yra pėstieji, dviratininkai ar mopedų vairuotojai, keleiviai:

- Būtinybė užsisegti saugos diržus važiuojant automobiliu, aiškinant diržų svarbą.
- Šalmų svarba, važiuojant dviračiu, ir taisyklingas jų naudojimas.
- Pėsčiųjų ir dviratininkų matomumas (liemenės, atšvaitų naudojimas).

13. Pagrindinis vaikų mokymas atitenka tėvams, nes jie turi rolyti saugaus elgesio keliuose pavyzdį.

III. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKAI

14. Šios amžiaus grupės vaikus reikia pratinti prie kelių eismo sąlygų. Gatvėse šios amžiaus grupės vaikus turi lydėti tėvai.

15. Formuojant įgūdžius, reikia paaiškinti, kas yra važiuojamoji dalis, šaligatvis, kelkraštis, pėsčiųjų perėja, šviesoforas ir kelių eismas (transporto priemonių judėjimas), kad atkreiptume jų dėmesį į pavojus, susijusius su eismu keliais.

IV. VAIKAI IKI 10 M.

16. Šios amžiaus grupės vaikus reikia išmokyti saugiai elgtis, kai jie yra pėstieji ir kai keleiviai automobilyje. Intensyvius eismo sąlygomis vaikus lydi tėvai.

17. Mokymo metu vaikai turi įsidėmėti šviesoforų signalus, skirtus pėstiesiems, kelio ženklų paskirtį, skirtingas kelių infrastruktūros elementus (pvz., šaligatviai, kelkraščiai). Reikia atkreipti vaikų dėmesį į tai, kad svarbu kirsti gatvę tik pažymėtose vietose ir tik degant žaliajam šviesoforo signalui (jeigu jis yra).

18. Vaikus reikia išmokyti važinėti dviračiais. Pagrindinius įgūdžius jie turi gauti tose vietose, kur nėra transporto priemonių. Kai vaikai įgyja pradinių įgūdžių, galima pradėti mokyti tose vietose, kur yra nedidelis eismo intensyvumas.

V. 10–15 M. VAIKAI

19. Šios amžiaus grupės vaikai būna savarankiški, jie stengiasi važinėti ne tik dviračiais, bet ir mopedais. Svarbu, kad jie būtų mokomi disciplinuotai elgtis keliuose.

20. Šios amžiaus grupės vaikai turi išmanyti:

- Pagrindines kelių eismo taisykles.
- Įvairias važavimo sąlygas, kurios gali jiems pasitaikyti.
- Įvairias eismo dalyvių kategorijas, svarbumą bendrai naudotis gatvėmis ir tam tikro bendradarbiavimo tarp eismo dalyvių kategorijų.
- Eismo dalyvių elgesį, kuris gali sukelti pavojų šios amžiaus grupės vaikams.

- Transporto priemonių funkcionavimo principus ir jų techninio aptarnavimo svarbumą (stabdžiai, šviesa ir kt.).

21. Vaikai turi suvokti, kad gali atsitikti rimtų padarinių, pakeitus mopėdų techninius parametrus.

VI. JAUNIMAS (NUO 15 M.)

22. Šios amžiaus grupės atstovai dažniausiai patiria traumų, todėl būtina ugdyti jų atsakomybę.

23. Reikia akcentuoti šiuos aspektus:

- Skatinti elgtis atsargiau, naudojant saugumo priemones.
- Skatinti jaunimą įgyti techninių žinių ir praktinių įgūdžių vairuoti transporto priemones.

- Žinoti apie savo, kaip eismo dalyvio, juridinę ar moralinę atsakomybę.

© Visos teisės saugomos dr. Vigilijus Sadauskas